

فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق)

صفحه ی اصلی وب سایت مجله: www.jqe.scu.ac.ir

شاپا الکترونیکی: ۲۷۱۷-۴۲۷۱

شاپا چاپی: ۲۰۰۸-۵۸۵۰

دانشگاه شهید چمران اهواز

تأثیر اقتصاد دانش بنیان بر صادرات غیرنفتی ایران

سیده سمانه راعی*^{id}، نظر دهمرده قلعه نو**

* دانشجوی دکتری اقتصاد کشاورزی، گروه اقتصاد کشاورزی، دانشکده‌ی اقتصاد و مدیریت، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران (نویسنده ی مسئول)

ایمیل: s.raei@pgs.usb.ac.ir

^{id} 0000-0002-9526-6025

آدرس پستی: ایران، فارس، شیراز، بلوار مدرس، شهرک ولی عصر، ۷۵۹۶۸-۷۵۹۶۸

**استاد اقتصاد، گروه علوم اقتصادی، دانشکده‌ی اقتصاد و مدیریت، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران

ایمیل: Nazar@hamoon.usb.ac.ir

اطلاعات مقاله	طبقه‌بندی JEL	واژگان کلیدی
تاریخ دریافت: ۲۳ مرداد ۱۳۹۷ تاریخ بازنگری: ۹ اسفند ۱۳۹۹ تاریخ پذیرش: ۱۱ دی ۱۳۹۹ انتشار آنلاین از تاریخ: ۱۱ دی ۱۳۹۹	E63, O2, A1	اقتصاد دانش بنیان، صادرات غیر نفتی، مدل خود توضیح با وقفه توزیعی، آزمون کرانه‌ها

قدردانی: از داوران محترم این مقاله، به خاطر نظرات ارزشمندشان بسیار سپاسگزار هستیم.

تضاد منافع: بدینوسیله نویسندگان اعلام می کنند که این اثر حاصل یک پژوهش مستقل بوده و هیچگونه تضاد منافی با سازمان‌ها و اشخاص دیگری ندارد.

منابع مالی: نویسنده‌ها هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده اند.

ارجاع به مقاله:

راعی، سیده سمانه و دهمرده قلعه نو، نظر. (۱۴۰۰). تأثیر اقتصاد دانش بنیان بر صادرات غیرنفتی ایران. فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق)، ۱۸ (۲)، ۴۳-۵۵.

[10.22055/jqe.2020.26777.1922](https://doi.org/10.22055/jqe.2020.26777.1922)

چکیده گسترده

معرفی:

یکی از مهم‌ترین مشکلات کشورهای در حال توسعه، تک محصولی بودن و وابستگی اقتصاد آنها به صدور مواد خام و اولیه است که آثاری منفی در ساختار اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و حتی فرهنگی برجای گذاشته است. صادرات غیرنفتی متکی بر اقتصاد دانش بنیان، اهمیت ویژه‌ای در امنیت اقتصادی و صادرات پایدار و غیر خام دارد.

متدولوژی:

برای بررسی صادرات غیرنفتی بر اقتصاد دانش بنیان، از محورهای اقتصاد دانش بنیان که شامل رژیم اقتصادی و نهادی (EIR)، آموزش و توسعه منابع انسانی (ET)، زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) و سیستم ابداعات و نوآوری (ITA) استفاده شده است. که هدف اصلی این تحقیق بررسی اقتصاد دانش بنیان بر صادرات غیرنفتی ایران با استفاده از داده‌های سری زمانی سال‌های (۱۳۹۵-۱۳۵۷) و مدل خود توضیح با وقفه توزیعی است.

یافته‌ها:

بر اساس نتایج بدست آمده شاخص آموزش و توسعه منابع انسانی (ET) در کوتاه مدت بیشترین تأثیر مثبت را بر صادرات غیرنفتی ایران داشته است، که این مسئله می‌تواند نشان‌دهنده این باشد که در واقع سرمایه‌گذاری در زمینه آموزش و توسعه منابع انسانی توانسته است در کوتاه مدت منجر به افزایش صادرات غیرنفتی در ایران شود، بعلاوه شاخص ابداعات و نوآوری (ITA) اثرگذارترین عامل در بلندمدت بر صادرات غیر نفتی ایران است و دارای تأثیر منفی و معنی‌داری می‌باشد. شاید بتوان گفت که مقالات علمی و اختراعات ثبت شده، نتوانسته است با بخش‌های اقتصاد و صنعت کشور ارتباط برقرار کنند. در رابطه با اثر منفی و معنی‌دار شاخص رژیم اقتصادی و نهادی (EIR) بر صادرات غیرنفتی که دارای کمترین تأثیر در کوتاه‌مدت و بلندمدت در میان شاخص‌های اقتصاد دانش بنیان بر صادرات غیرنفتی بوده است، می‌توان این گونه بیان نمود که حضور و رقابت تولیدکنندگان داخلی در عرصه بازارهای بین‌المللی با توجه به بافت نیمه‌سنتی صادرات بهره‌وری و کیفیت پایین آن، می‌تواند اثر معکوسی بر صادرات غیرنفتی ایران داشته باشد. در رابطه با شاخص فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) بر صادرات غیرنفتی می‌توان بیان نمود، که این شاخص در کوتاه‌مدت و بلندمدت توانسته است اثر مثبت و معنی‌داری بر صادرات غیر نفتی ایران داشته باشد به این دلیل که در این زمینه در طی سالیان متمادی پیشرفت‌های چشمگیری در این زمینه شده است.

نتیجه:

با توجه به تأثیر منفی و معنی‌دار شاخص ابداعات و نوآوری (ITA) و تأثیر مثبت و معنی‌دار شاخص آموزش و توسعه منابع -انسانی (ET) در کوتاه‌مدت و بلندمدت بر صادرات غیرنفتی ایران پیشنهاد می‌شود محققین و مخترعین کشور را به انجام طرح‌های تحقیقاتی که مورد نیاز بخش‌های مختلف اقتصادی است ترغیب کنند و تسهیلات ویژه را در اختیار آن‌ها قرار دهند. همچنین با تأثیر شاخص رژیم اقتصادی و نهادی (EIR) بر صادرات غیرنفتی که دارای کمترین تأثیر در بلندمدت بر صادرات غیرنفتی بوده است، پیشنهاد می‌گردد که با تغییر بافت نیمه‌سنتی صادرات ایران به سیستمی مدرن زمینه آزاد سازی تجاری را برای صادرات محصولات غیرنفتی ایران با استفاده از روش‌های علمی و روز دنیا فراهم شود.

Reference

- Abonouri, A., Hanatah, M., & ghorbani Jahed, A. R. (2013). Investigating the Role of Knowledge-Based Economy Components on Total Productivity of Factors. *Macroeconomic Research*, 8 (16), 31-52. Available at: http://jes.journals.umz.ac.ir/article_478.html [In Persian]
- Amjadi, K., Rahbari Banaian G. R., & Soltani Fasqendis, G. R. (2012). Analysis of the Impact of Knowledge-Based Economy Indicators on the Gross Domestic Product of Country, *Journal of Productivity Management (Beyond Management)*, 6 (21), 83-103. Available at: http://jpm.iaut.ac.ir/article_519387.html [In Persian]
- Behboodi, D., & Amiri, B., (2010). The Long-Term Relationship between Knowledge-Based Economy and Economic Growth in Iran. *Journal of Science and Technology Policy*, 2(4), 23-32. Available at: http://jstp.nrisp.ac.ir/article_12794.html [In Persian]
- Chen, D. H. C., & Dahlman, C. J. (2004). *Knowledge and development: a cross-section approach* (Vol. 3366). World Bank Publications.

- Dumagan, J., Gill, G., & Ingram, C. (2003). Industry-level effects of information technology use on overall productivity. *US Department of Commerce (Eds.), Digital economy, 2003*, 45-60.
- Fadai, M., & Derakhshan, M. (2015). Analysis of the Short and Long Term Impact of Economic Sanctions on Economic Growth in Iran, *Journal of Economic Growth and Development Research*, 5(18), 113-132. DOI: [10.1001.1.22285954.1394.5.18.7.7](https://doi.org/10.1001.1.22285954.1394.5.18.7.7) [In Persian]
- Fakhrai, E., & Ahmady, H. (2011). Studying Factors Affecting Instability of Non-Oil Exports Exchange Revenues in Iran, *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 8(2), 123-149. DoI: [10.22055/JQE.2011.10603](https://doi.org/10.22055/JQE.2011.10603) [In Persian]
- Gorjizadeh, A., & Sharifi Renani, H. (2014). The Role of Knowledge-Based Economy in Inflation Control, *Quarterly Journal of Economic Modeling*, 8(26), 107-125. Available at: http://eco.iaufb.ac.ir/article_554784.html [In Persian]
- Grant, G.B., Seager, T.P., Massard, G., & Nies, L. (2010). Information and Communication Technology for Industrial Symbiosis, *Journal of Industrial Ecolog*, 14(5), 740-753.
- Khezri, M., Shojae A.N., & Fotros, M, H. (2019). Investigation of the Nonlinear Effects of Non-Oil Exports Determinants in Iran Using a Model with Variable Parameters over Time of TVP-VAR, *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 15(4), 113-134. DoI: [10.22055/JQE.2018.23814.1752](https://doi.org/10.22055/JQE.2018.23814.1752) [In Persian]
- Mehrara, M., & Rezaei Bergshadi, S. (2016). Investigation of Factors Affecting Economic Growth in Iran Based on Bayesian Weighted Average Least Squares (WALS) Approach. *Journal of Economic Growth and Development Research*. 6 (23), 89-114. DoI: [20.1001.1.22285954.1395.6.23.6.3](https://doi.org/10.1001.1.22285954.1395.6.23.6.3) [In Persian]
- Michaely, M. (1977). Exports and Economic Growth: an Empirical Investigation, *Journal of Development Economics*. 4(1), 49-53.
- Mohammadzadeh, Y., & Yahyavi Dizaj, J. (2015). The Importance and Role of Knowledge - Based Economy in the Development of Non Oil Exports, *Fourth Iranian Islamic Model Conference on Iranian Progress; Past, Present, Future*. Available at: <https://4cp.olgou.ir/papers/336.pdf> [In Persian]
- Mohtashami, N., Mousavi Ghaydari, S.Z., & Ishaqi, S.R. (2015). The Impact of Knowledge-Based Economy on the Development of Iranian Non-Oil Exports. National Conference of Student Scientific-Student Association of Agriculture and Natural Resources, *College of Agriculture and Natural Resources*, University of Tehran. Available at: <https://civilica.com/doc/457759> [In Persian]
- Nazeman, H & Islamifar, A.R. (2010). Knowledge-Based Economy and Sustainable Development, *Journal of Knowledge and Development*, 17(7), 184-213. Available at: https://danesh24.um.ac.ir/article_26964_4b7f84fb1e834f40aa5f4432c468e16a.pdf [In Persian]
- Pesaran, M.H., & Shin, Y. (1996). Co-integration and speed of convergence to equilibrium. *Journal of Econometrics*. 71(2), 43-117.
- Porfaraj, A.R., Keshavarz, H., & Ansari Samani, H. (2012). Culture - the Heart of Knowledge-Based Economy in Economic Growth and Development. *Specialized Journal of Cultural Engineering*. 6(64). Available at: <http://ensani.ir/fa/article/314875> [In Persian]
- Smith, K. (2002). what is the Knowledge Economy? Knowledge Intensity and Distributed Knowledge Bases. The United Nations University, Insititute for New Technologies, UNU/INTECH Discussion Papers. ISSN 1564-8370.